

Резюмуючи, зазначимо, що використання сервісу GoogleSites для розробки платформ ДК уможливило створення віртуального навчального середовища кафедри – безкоштовного інформаційного ресурсу, метою якого є підвищення ефективності і якості підготовки студентів у ЗВО, розширення навчально-методичної бази, а також забезпечення викладацького складу, студентів та широкого загалу користувачів доступними сучасними електронними освітніми ресурсами для ефективної віртуальної навчальної інтеракції. Використання таких електронних ресурсів уможливило реалізувати освітній процес як змішане навчання – один із різновидів РОН, коли *студент* частково навчається онлайн (тобто частина матеріалу – навчальний контент – представлено в електронному форматі, частина – у безпосередньому живому спілкуванні з викладачем та одногрупниками); може певною мірою визначати час, місце, темп опрацювання навчального контенту; має відвідати певну кількість занять у ЗВО з метою традиційної очної навчальної інтеракції; а *викладач* у процесі інтегрованої взаємодії підтримує персональну освітню траєкторію кожного студента, створює умови для колективної співпраці і співтворчості у межах курсу чи програми, здійснює контроль за результатами навчання (2).

Список використаної літератури

1. *Гриньова М.В., Кононець Н.В., Дяченко-Богун М.М., Рибалко Л.М.* (2019). Ресурсно-орієнтоване навчання студентів в умовах здоров'язберезувального освітнього середовища. *Інформаційні технології і засоби навчання*. Том 72, №4. С.182–193.
2. *Даниско О.В., Семеновська Л.А.* (2018). Генеза та сучасний зміст поняття змішаного навчання в зарубіжній педагогічній теорії і практиці. *Інформаційні технології і засоби навчання*. Т. 65, № 3. С. 1-11.
3. *Кононець Н.В.* (2018). Концепція ресурсно-орієнтованого навчання у вищій школі. *Витоки педагогічної майстерності: зб. наук. праць*. Вип. 22. Полтава : ПНПУ імені В.Г. Короленка. С. 103-107.

Віктор Стрельніков

ЗАСТОСУВАННЯ ВЧИТЕЛЕМ ПЕДАГОГІЧНОЇ ДІАГНОСТИКИ ДЛЯ ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ НАВЧАННЯ УЧНІВ

Щодо розвитку освіти одним з пріоритетних напрямів державної політики є постійне підвищення її якості, оновлення змісту і форм організації навчально-виховного процесу. Володіння вчителем формами і методами педагогічної діагностики і доцільний вибір її методик мають сприяти ефективному аналізу особливостей організації освітнього процесу та його результатів, а відповідні управлінські рішення забезпечать якість навчання учнів.

Теоретичне обґрунтування різних аспектів педагогічної діагностики здійснено в дослідженнях О. Демченко, К. Інгенкампа [1], Л. Лебедик [2–5], І. Підласого, Г. Цехмістрової та ін., де визначено її сутність, предмет, функції, види та форми контролю навчальних досягнень учнів. Педагогічну діагностику слід вважати невіддільною частиною дидактичного процесу, одним з найважливіших складників будь-якої дидактичної технології, засобом для аналізу й удосконалення освітнього процесу на основі діагностування його результатів.

Застосування у професійній діяльності вчителя педагогічної діагностики залежить від таких чинників: 1) розвитку теорії й методології педагогічної діагностики; 2) ефективної організації процесу педагогічного діагностування, що передбачає чітку технологію і кваліметричні методики вимірювання; 3) оптимального вибору релевантних

засобів і способів реалізації цілей; 4) спеціальної підготовки учнів до самодіагностики власних результатів і процесу навчання.

Потреба у педагогічній діагностиці виникла ще в період зародження педагогічної діяльності, оскільки суспільству потрібно було оцінювати результати навчання. Поняття «педагогічна діагностика» запропоновано К. Інгенкампом в 1968 р. в межах досліджуваного наукового проекту [1, с. 6], однак до цього часу в педагогічній літературі не існує єдиного чіткого визначення педагогічної діагностики. Ми схильні до думки К. Інгенкампа, який визначає педагогічну діагностику через її завдання і зауважує, що педагогічна діагностика спрямована на: 1) оптимізацію процесу індивідуального навчання; 2) на забезпечення в інтересах суспільства правильного визначення результатів навчання; 3) на зведення до мінімуму завдяки виробленим критеріям помилок у процесі переведення учнів з одного класу до іншого, під час направлення їх на різні гуртки і вибору спеціалізації навчання [1, с. 8]. К. Інгенкамп також зауважує, що під діагностичною діяльністю розуміється процес, в ході якого (з використанням діагностичного інструментарію або без нього), дотримуючись необхідних наукових критеріїв якості, учитель спостерігає за учнями і проводить анкетування, обробляє дані спостережень і опитувань та інформує про отримані результати для того, щоб описати поведінку, пояснити її мотиви або передбачити поведінку в майбутньому [1].

До об'єктів педагогічної діагностики відносять: індивідуальні й особистісні якості учня; діяльність, поведінку і взаємини вихованців; формувальний вплив сімейного, соціального середовища, класного і шкільного оточення; характер і взаємодія педагогічного впливу в освітньому процесі. Розрізняють діагностику навчальної та виховної діяльності, між якими існують відмінності. Під діагностикою в навчанні найчастіше розуміють контроль (поточний, тематичний, періодичний, підсумковий).

У запропонованій нами [6] педагогічній діагностиці в процесі навчання учнів розмежовано два основних напрями: діагностування вчителем (викладачем) досягнень учнів (студентів) та самодіагностика ними власних результатів і процесу навчання. Розподіл за двома зазначеними напрямками стосується суб'єктів навчально-виховного процесу і діагностики та управління якістю навчання учнів зокрема, а діяльність цих суб'єктів спрямовано на три групи об'єктів, а саме: предметний, особистісний та діяльнісний складники.

Ми виокремили діагностування вчителями знань, умінь та навичок учнів з навчальних предметів, у процесі яких власне й відбувається навчання. На заняттях вчителями як контрольні-діагностичні процедури застосовуються традиційне усне та писемне опитування, різноманітні тести, що містять завдання різних рівнів складності і є основним інструментом діагностування досягнень учнів як на кожному конкретному занятті, так і в процесі тематичного контролю в кінці кожного модуля. Саме цей метод є найбільш науково обґрунтованим засобом об'єктивного контролю.

У процесі опанування модуля вчителі застосовують усне та письмове опитування як найбільш традиційні контрольні-діагностичні процедури, а також невеличкі тести як засоби поточного контролю. Тест дозволяє оцінити знання, уміння й навички учнів, набуті в процесі опанування всього змісту модуля. Він має три рівні складності, від найнижчого до більш високого, про що учням вчитель має повідомити перед початком тестування, ознайомивши їх також зі шкалою оцінювання виконання тестових завдань. Кожен рівень містить чотири завдання, які розташовано так, що на нижчому рівні переважають завдання репродуктивного типу, а із зростанням рівня складності завдання стають більш продуктивними і продуктивно-творчими.

Учні, виконуючи завдання тесту, починають з найнижчого рівня, поступово рухаючись до більш складних завдань. При цьому кожен учень має право самостійно визначити, на якому рівні і якому завданні закінчити виконання тесту, залежно від можливості відповісти на чергове завдання. Така система тестового завдання не лише дає

змогу вчителеві виявити рівень засвоєння матеріалу учнями, а й показує учневі його можливості з цієї дисципліни і, зокрема, в опануванні цього модуля, сприяє визначенню недоліків, стає підставою для окреслення подальшої траєкторії навчання.

Окрім виконання своєї основної функції – контрольної-діагностичної, яка полягає у виявленні рівня знань, умінь і навичок учнів, обсягу, глибини і якості сприйняття матеріалу, що вивчається, тестування мотивує до активізації навчальної діяльності, стимулює самостійну діяльність учнів, сприяє розвитку навичок самоконтролю, формує прагнення до саморозвитку й самовдосконалення.

Вчитель також отримує інформацію про рівень досягнень кожного учня і класу загалом, аналізує її для виявлення причин і чинників, що вплинули на виявлені результати, визначає рівень опанування учнями навичок самостійної роботи, і, зважаючи на ці дані, планує свою подальшу роботу відносно конкретних учнів, тобто з орієнтуванням на потреби та особливості кожного, і розробляє універсальні прийоми вчительської діяльності, при цьому окреслюючи шляхи і засоби розвитку відповідних умінь і навичок учнів, стимулювання в них інтересу до навчальних дисциплін та активності в пізнанні.

Отже, тестування як діагностичний інструмент виконує контрольну, навчальну, виховну і розвивальну функції, а також стимулювальну, формуючи в учнів позитивні мотиви навчання. Окрім цього, тестування слугує засобом зворотного зв'язку між вчителем і учнями, завдяки чому вносяться корективи у викладацьку діяльність, що зумовлює пошук нових, більш продуктивних методів і прийомів навчання і дозволяє педагогові управляти процесом навчання учнів. Тести виконують і прогностичну функцію, дозволяючи вчителеві передбачити потенційні можливості учнів у засвоєнні нового матеріалу, що дає змогу побудувати подальше викладання предмета, урахувавши можливі труднощі, які можуть виникнути в майбутньому.

Результати тестування також впливають на роботу самого учня, сприяють розвитку його самостійності, стають засобом індивідуалізації в навчальному процесі, завдяки чому управління вчителем навчальною діяльністю учнів поступово поєднується з самоуправлінням учнів, що сприяє підвищенню якості їхнього навчання. Завдяки запропонованому тесту можна оперативнo, досить швидко і неупереджено виявити обсяг, глибину і структуру знань, умінь і навичок учнів після опанування модулів дисциплін, а також досягти позитивних змін у розв'язанні одного з найактуальніших завдань сучасної освіти, а саме – у формуванні вмінь самоаналізу та самодіагностики, спрямуванні учнів на шлях самовдосконалення та самоосвіти.

Тестування, представлене в нашій методиці як контрольної-діагностична процедура щодо виявлення рівня знань, умінь і навичок учнів з навчальних предметів, дозволяє суб'єктам навчально-виховного процесу успішно керувати ним, оптимізувати та удосконалювати його, а в нашому випадку суттєво підвищувати ефективність навчання учнів до виконання типових завдань їхньої навчальної діяльності.

Вчитель за допомогою ретельно продуманих прийомів педагогічної діагностики створює умови для виникнення внутрішніх стимулів до навчання, їх усвідомлення учнем, подальшого розвитку мотиваційної сфери вже самим учнем. З-поміж таких прийомів можна назвати залучення учнів до активних видів навчальної діяльності; надання їм можливості виявляти в навчанні самостійність, ініціативність; забезпечення активної позиції учнів у навчанні; застосування проблемних ситуацій, проблемно-пошукових методів, рольових ігор тощо. Використання цих прийомів підвищує рівень мотивації учнів, зумовлює її якісні зміни, зовнішні мотиви поступово перетворюються на внутрішні, завдяки чому учні виявляють наполегливість і старанність у навчанні, прагнуть до самовдосконалення, самодетермінації, усвідомлюють важливість і цінність навчання для подальших успіхів у навчальній діяльності.

Узагальнивши визначення поняття «педагогічна діагностика», зауважимо, що під педагогічною діагностикою ми розуміємо отримання й аналіз інформації про стан, розвиток та умови перебігу навчального процесу, про його результати; виявлення досягнень і недоліків, чинників, що впливають на його ефективність та продуктивність. Метою педагогічної діагностики є не лише виявлення рівня знань, умінь та навичок учнів, а також аналіз умов протікання дидактичного процесу та їх безпосереднього впливу на рівень навченості; передбачення подальшого розвитку процесу отримання знань, удосконалення учнями умінь та навичок; управління навчально-виховним процесом загалом. Уважаємо, що діагностика є своєрідним мотиватором як для вчителя, так і для учня, змушуючи обох шукати шляхи підвищення якості навчально-виховного процесу та його результатів, стимулюючи розвиток суб'єктів діагностування. Результати діагностування дозволяють обґрунтовано зробити висновок про дії, важливі для отримання кращих результатів навчальної діяльності та розвитку особистості, а також допомагають оптимальним чином скерувати розвиток конкретної педагогічної ситуації.

Перспективи подальших досліджень вбачаємо у застосуванні педагогічної діагностики такого змісту, яка дасть змогу організувати освітній процес, ураховуючи індивідуальні особливості учнів, підвищить рівень розвитку учнів і сформує в них навички самопізнання та самооцінки, завдяки яким учні зможуть управляти власною освітньою діяльністю.

Список використаної літератури

1. *Ингенкамп К.* Педагогическая диагностика / пер. с нем. М. : Педагогика, 1991. 240 с.
2. *Лебедик Л.В.* Моніторинг якості педагогічного професіоналізму магістрів економіки. *Вища освіта України. Тематичний випуск «Вища освіта України у контексті інтеграції до європейського освітнього простору»*. Додаток 2 до №3, том III (28). 2011. С. 129–135.
3. *Лебедик Л.В.* Моніторинг якості системи підготовки викладача вищої школи. *Гуманітарний вісник ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди» : Тематичний випуск «Вища освіта України у контексті інтеграції до європейського освітнього простору»*. К. : Гнозис, 2015. Додаток 1 до вип. 36, Том II (62). С. 465–473.
4. *Лебедик Л.В.* Моніторинг якості системи підготовки та підвищення кваліфікації викладачів вищої школи. *Використання технологій менеджменту якості в управлінні закладами освіти* : збірник матеріалів II регіональної науково-практ. конф. (м. Тернопіль, Україна, 20 листопада 2018 року). / укладачі: Брик Р. С., Дідух Т. Г. Тернопіль, 2019. – С. 35–42.
5. *Лебедик Л.В.* Сучасні наукові підходи до якості підготовки викладачів вищої школи в умовах магістратури. *Якість вищої освіти : сучасні тенденції та перспективи розвитку освітньої діяльності вищого навчального закладу* : матеріали ХLI Міжнар. наук.-метод. конф. (м. Полтава, 18-19 лютого 2016 р.). Полтава : ПУЕТ, 2016. С. 200–203.
6. *Стрельников В.Ю.* Психодіагностика на службі викладача вищої школи : текст лекції. Полтава : РВВ ПУСКУ, 2003. 23 с.

Валерій Лутфуллін
Максим Лутфуллін

НОРМУВАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ШКОЛЯРІВ І СТУДЕНТІВ ЯК ПРОВІДНИЙ ЧИННИК ПІДНЕСЕННЯ ЯКОСТІ ОСВІТИ

На сучасному етапі розвитку освіти серед численних проблем підвищення ефективності навчання, як свідчать дослідження провідних українських педагогів С. Гончаренка, О. Савченко, Д. Тхоржевського, М. Ярмаченка та багатьох інших вітчизняних і зарубіжних авторів, найболючішими є проблеми нормування навчальної діяльності учнів і усунення навчальних перевантажень [8, с. 5-6]. Більшість авторів навчальних програм і підручників майже ніколи не замислюється над питанням про